

روش تدریس پیشنهادی درس دوازدهم - انفاق - پیامهای آسمان - پایه نهم

معلم با نشان دادن تصویر زیر می گوید : تصور کنید در چنین شرایطی زندگی می کردید . حال فکر کنید که :

۱- با چه مشکلاتی روبه رو می شدید؟ ۲- چه آرزوهایی داشتید؟ ۳- از هموطنان خود چه توقعی داشتید؟

« معلم ۳ تا ۴ دقیقه به دانش آموزان فرصت می دهد که در سکوت کامل ، خود را در این شرایط قرار دهند و به سوالات پاسخ دهند .



سفره پراست امشب از شامی خیالی.

خواب غذا می دیدیم از خواب می پریدیم.

سارا ولی هنوزم شبها گرسنه خواب بود

شاید که معجزه شد از آسمان ببارد

صندوقهای خیریه در حد یک نماد

دلخوش به وعدهایی ،از چیزهای ناچیز

این قصه ای حقیقیست ،از دارایی خیالی

از فقر مینویسم ،با دستهای خالی

معتاد زجر بودیم ،باید که می کشیدیم

دلهای همسایه ها ،برای ما کباب بود

با اشک مینویسم ،بابا نان ندارد

دیوارها شعار ،مرگ بر فقر دادن

محکوم به فقر بودیم ، محکوم به فرق و تبعیض

از فقر مینویسم ، با این که نیست حالی

دانش آموزان نظرات خود را بیان می کنند و معلم نیز نکات مهم نظرات آنها را روی تابلو می نویسد .

سپس از دانش آموزان سوال دیگری می پرسد : « علت فقر برخی از خانواده ها چیست؟ » و در حین پاسخ دانش آموزان ، معلم باز هم سوال را تکرار می کند ، تا دانش آموزان فکر کنند و پاسخ های متعددی را بیان نمایند . از جمله :

◆ از کار افتادگی سرپرست خانواده

◆ نداشتن سرپرست

◆ داشتن بیماری صعب العلاج

◆ نداشتن درآمد کافی

◆ اعتیاد پدر یا مادر

◆ تنبلی و سستی و عادت به تکدی گری و

دوباره معلم می پرسد: از این دلایلی که گفته شد ، به نظر شما کدام دلیل غیر موجه است و کدام دلیل موجه است ؟

دانش آموزان در این پرسش و پاسخ متوجه می شوند که عده زیادی در جامعه هستند که با دلیل موجه نیاز به کمک دارند .

معلم وارد بحث درس می شود و نمونه هایی از انفاق و بخشش را برای دانش آموزان به صورت داستان بیان و یا به صورت انیمیشن نمایش می دهد .

برای بیان اهمیت انفاق ، معلم می تواند از تمثیل های زیر استفاده نماید :

انفاق، و هفتصد برابر پاداش!

قرآن مجید طی چهار تشبیه و تمثیل، ابعاد و آداب مختلف انفاق را بیان کرده است.

«مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِائَةٌ حَبَّةٌ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ»

«کسانی که اموال خود را در راه خدا انفاق می کنند، بسان بذری هستند که هفت خوشه برویانند که در هر خوشه یک صد دانه باشد، و خداوند برای هر کسی بخواهد دو یا چند برابر می کند(رحمت) خدا وسیع و او دانا است.»

«الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبَعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَنَّا وَلَا أَدَىٰ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ.»

«کسانی که اموال خود را در راه خدا انفاق می کنند، و پس از انفاق نه منت می گذارند، و نه آزاری می رسانند، برای آنان پاداشی است نزد پروردگارشان، نه ترسی دارند و نه غمگین می شوند.»

«قَوْلٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَىٰ وَ اللّٰهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ»

«گفتار خوش، و عفو و گذشت در برابر سائلان نیکوتر از انفاقی است که به دنبال آن آزاری باشد، خدا بی نیاز و بردبار است.»

قرآن مجید در سوره بقره در ضمن آیه های ۲۶۱ - ۲۶۶ چهار تمثیل مطرح کرده که هر یک برای خود پیام خاصی دارد.

در تشبیه نخست، انفاق انسان را به بذری تشبیه می کند که به هفتصد دانه تبدیل می گردد.

در تشبیه دوم انفاق ریاکاران و کسانی را که پس از انفاق منت می گذارند، و یا آزار می رسانند، به بذری تشبیه می کند که بر قطعه سنگی که روی آن خاک نازکی باشد افشانه شود، سپس باران درشت ببارد و خاک و بذر را بشوید.

در تشبیه سوم، انفاق افراد با اخلاص را به باغی تشبیه می کند که در نقطه بلندی قرار گیرد و باران درشت به آن برسد و میوه خود را دوچندان دهد.

در تشبیه چهارم بار دیگر انفاق ریاکاران و گروه منت گذار و آزاررسان پس از انفاق را به باغی تشبیه می کند که از هر میوه ای در آن وجود داشته، اما ناگاه باد سوزاننده ای به آن برخورد کند و بسوزد.

این تشبیهات چهارگانه که همگی بر محور انفاق دور می زند، جنبه تربیتی دارد و علاوه بر دعوت به انفاق، راه و رسم آن را می آموزد، و در صورت عدم تمکن از انفاق، شیوه برخورد با فقیر را تذکر می دهد و بر اخلاص در عمل و نیت و دوری از ریا و منت و آزار تأکید می ورزد.

تمثیل «حرس کردن»

حرس کردن درخت انگور باعث زیاد شدن میوه آن می شود. حرس کردن مال هم باعث ازدیاد آن و برکت آن می شود. دادن واجبات و مستحبات مالی مثل خمس، زکات، صدقه از اینگونه می باشند.

«الرَّكَاةُ نَقْصٌ فِي الصَّوْرَةِ وَ زِيَادَةٌ فِي الْمَعْنَى» زکات «عبادات مالی» در ظاهر کم شدن و در باطن زیاد شدن است. حضرت علی (ع)

تمثیل «فانوس»

تاجری به نام میرزا جعفر در مشهد به پسرش گفت: «بعد از مردنم این ملک را وقف کن.» همان شب او به پسرش گفت: «فانوسی را بردار که خانه عمویت برویم.»

پسر فانوسی را در کوچه، پشت سر پدر گرفت. پدر علت را پرسید. پسر گفت: «خودت اینطور دستور دادی.»
من کی گفتم؟

امروز صبح به من گفتمی بعد از مرگم به نیابت از من کار خیر انجام بده، این درخواست شما یعنی فانوس را از پشت سر آوردن. پدر که متوجه منظور پسر و اشتباه خود شده بود، در حیات خود آن مکان را مدرسه ای ساخت به نام میرزا جعفر که سالها مرحوم آبت الله مروارید در آنجا اقامه جماعت می فرمود و الان هم دانشگاه علوم اسلامی است.

برگ عیشی به گور خویش فرست کس نیارد ز پس تو پیش فرست

برای فعال شدن دانش آموزان و یادگیری مفاهیم درس، در پایان، پس از روخوانی متن درس می توان سوالات زیر را روی تابلو نشان داد و از دانش آموزان بخواهیم که پاسخ سوالات را از جدول داده شده بیابند.
من کیستم؟

- ۱- یکی از راه کار های دین اسلام برای نجات مردم از فقر هستیم .
- ۲- یکی از فواید و آثار انفاق در جامعه هستیم .
- ۳- یکی از انفاق های واجب هستیم که اگر حرف اول من برداشته شود ، نام نوعی فلز می شوم.
- ۴- یکی از دارایی های مردم هستیم که به آن زکات تعلق می گیرد.
- ۵- یکی از انفاق های مستحب هستیم که خداوند برایم هجده ثواب قرار داده است .
- ۶- سه عملی هستیم که پاداش آن پس از مرگ انسان مومن، قطع نمی شود.
- ۷- به این معنا هستیم که انسان مالکیت بخشی از اموال و دارایی های خود را از اختیارش خارج می کند و استفاده از آن را در اختیار مستمندان قرار می دهد .

ا	ث	ز	ض	ر	ق	د	ج	س	م
م	ع	ی	ت	س	ه	ث	ر	ا	و
ی	ع	و	م	ا	س	م	خ	ا	گ
ر	ل	ر	آ	و	م	و	ر	ث	ف
ا	م	آ	ر	ا	غ	ف	ش	ر	
ل	ا	ل	ا	ب	س	ت	ز	ا	و
م	ت	ا	م	ر	ر	ن	ا	ه	ق
و	ن	ت	ش	و	د	ذ	ج	ت	ف
م	س	ف	و	ص	ش	ی	ک	و	ن
ن	م	ص	ا	خ	ع	ش	م	ش	ک
ی	و	ل	م	ا	ل	ز	ج	ه	ا
ن	ح	ش	ن	ق	ا	ف	ن	ا	ق
ع	ل	و	ی	ل	ا	م	ل	ا	س
ی	ی	ر	ت	د	ح	ا	ه	و	ک
ا	ه	ی	ر	ط	ف	ن	و	ی	ل
ب	ه	ی	ر	ا	ج	ه	ق	د	ص

در مرحله بعد، از دانش آموز خواسته می شود که غیر از کلماتی که پیدا کردند، کلماتی مرتبط با موضوع درس را بیابند و هر چه در مورد آن می دانند بیان کنند . با این کار مفاهیم درس جمع بندی می شود .

* کلماتی که با رنگ مشخص شده است ، کلمات مرتبط با موضوع درس است و دانش آموزان آنها را پیدا می کنند .